

Twaalf uur in Tirana

Op 21 september steekt paus Franciscus even de Adriatische Zee over naar Albanië

- ▶ Eerste pausreis in Europa gaat naar absolute periferie
- ▶ Paus noemt Albanië echter „voorbeeldland”
- ▶ Vooral de werking van een interreligieuze raad, die eeuwen ethnische verdeeldheid ongedaan maakt, inspireert hem

Lieve WOUTERS

Alle landen had Hij al geschapen en toen had de Almachtige nog een berg stenen over, zo vertelt de stichtingslegende van Albanië. Het landje tegenover Italië, aan de andere kust van de Adriatische Zee, heeft een armoedige geschiedenis. Maar wat in dit verhaal voor God blijkbaar laatste keus was, is voor paus Franciscus de eerste. Hij reist op zondag 21 september op en af naar de Albanese hoofdstad Tirana en markeert daarmee zijn allereerste Europese reis.

In oppervlakte is Albanië ongeveer even groot als België. Het land telt 3,6 miljoen inwoners. Zo'n zestig procent van hen is moslim, tien procent katholiek en zeven procent orthodox christen. De katholieke Kerk telt er acht bisschoppen, 147 priesters en 494 religieuzen.

Op de vraag waarom hij nu in 's hemelsnaam dit land uitkoos, waar christenen tenslotte maar een kleine minderheid uitmaken, antwoordt paus Franciscus: „Allereerst omdat de Albanese erin geslaagd zijn een regering te vormen van nationale eenheid met moslims, orthodoxe en ka-

tholieke christenen en met een interreligieuze raad die de samenleving ondersteunt. Als de paus op bezoek komt, is het om de wereld te tonen: 'Samenwerken is mogelijk.' Bovendien wil ik dit nobele volk een hart onder de riem steken”, zo voegde de paus er nog aan toe.

Albanië komt dan ook van heel ver. In 1967 riep de communistische leider Enver Hoxha het land uit tot eerste atheïstische staat ter wereld. Naar schatting 1.820 kerkgebouwen werden met de grond gelijk gemaakt. Hoe dan ook werden alle moskeeën en kerken gesloten en vernield of herbested als sportlokaal of theater. Wie ergens een bijbel bewaarde, riskeerde zijn leven. Toen in 1992 het communisme ook in dit extreem geïsoleerde landje in elkaar stuikte, bleef niet veel meer over dan, inderdaad, een berg stenen. Doe daar nog 750.000 bunkers bij en een uitgeputte bevolking. Dat moet zowat het plaatje zijn geweest dat paus Johannes-Paulus II te zien kreeg tijdens zijn bezoek in 1993.

Teruggekeerde jihadstrijders vormen een ernstige bedreiging

De jaren nadien werden gekenmerkt door politieke chaos en corruptie. In 1997 crashte een piramidefonds, dat aan de haal ging met de schaarse spaarcenten van de mensen die er onwetend op hadden ingezet. De sociale onrust die daarop volgde, eiste 1.500 slachtoffers en mondde uit in grootschalige plunderingen. Economisch zat het land eens te meer aan de grond.

Het jongste decennium klimt Albanië toch langzaam uit het diepe dal, onder meer geholpen door stevige subsidiëring vanuit de Europese Unie. Daarmee werd niet alleen de hoofdstad Tirana uit de middeleeuwen naar de moderne tijd gehaald, ook de strijd tegen de georganiseerde misdaad wordt aangepakt.

Eind juni kreeg Albanië van de Europese Raad de status van kandidaat-lidstaat. Toch is Albanië in wezen nog altijd een ontwikkelingsland, waar ruim de helft van de actieve bevolking op kleinschalige landbouw is aangewezen en niet zelden toegeeft aan cannabisteelt om het inkomen wat op te krikken. Albanië wordt niet voor niets de wietuin van Europa genoemd. En de drugstrafikant verdient er nog altijd meer dan de politieagent. Om op termijn tot de EU toe te treden, heeft Albanië nog een eind te gaan.

Met zijn religieuze verdraagzaamheid vormt Albanië in de Balkan evenwel een stabiel bakken en om die verdienste wil paus Franciscus het land feliciteren en tot voorbeeld stellen. Welgeteld twaalf uur blijft hij er. In die tijd ontmoet hij regeringsleiders, viert hij eucharistie op het Moeder Theresaplein, luncht hij met bisschoppen en ontmoet hij andere religieuze leiders. Na de vespers in de kathedraal van Tirana bezoekt hij nog een weeshuis.

Intussen zijn de veiligheidsdiensten van Albanië, maar ook van Kosovo en Italië druk in de weer om de veiligheid van de paus te garanderen. Ondanks de geroemde religieuze verdraagzaamheid vormen teruggekeerde jihadstrijders uit Syrië en Irak ook hier een ernstige bedreiging.

STANDPUNT

Bert CLAERHOUT

Bevrijdende woorden van bisschop Bonny

” Mgr. Johan Bonny uitte in een opmerkelijke nota zijn bedenkingen bij de bisschoppensynode over de pastorale uitdagingen van huwelijk en gezin, die in oktober in Rome plaatsvindt. De vrijmoedigheid waarmee de bisschop van Antwerpen de problemen benoemt, is ongezien in de recente geschiedenis van de Kerk – vandaar de internationale weerklank. Het is van het eind van de jaren 1980 geleden dat op dat niveau een dergelijke kritische stem te horen was. De Verklaring van Keulen (1989) werd destijds door paus Johannes-Paulus II autoritair van de hand gewezen en de stoutmoedige bisschop van Evreux, mgr. Jacques Gaillot, werd de woestijn ingestuurd. Binnen de vernieuwingsbeweging die paus Franciscus op gang bracht, krijgen mgr. Bonny's overwegingen hopelijk meer krediet.

De bisschop van Antwerpen – die op de synode trouwens zelf niet aanwezig zal zijn – beweert geenszins te weten wat er allemaal moet veranderen. Hij leest de synodeleden niet de les en loopt evenmin vooruit op hun beslissingen. Zijn grote bekommernis is dat er daadwerkelijk een reflectie op gang komt die een nieuwe benadering inluidt. Het slechtste wat de synode volgens hem kan doen, is haastig enkele praktische conclusies neerschrijven. Hij pleit voor een open denkproces waarbij niet alleen bisschoppen, maar ook moraaltheologen, pastores, wetenschappers, politici en zeker ook gehuwden en gezinnen worden betrokken. Het model dat hij daarbij voor ogen heeft, is dat van „een Kerk als een huis en een leerschool van gemeenschap”. Dat vergt geduld, soepelheid en vooral een steviger platform van collegiale dialoog en besluitvorming.

Klinkt dat nog voorzichtig, het belet niet dat mgr. Bonny spijkers met koppen slaat. Naast meer inspraak van de plaatselijke bisschoppenconferenties in Rome vraagt hij – in de lijn van het conciliedocument *Gaudium et spes* – een rechtmatiger rol voor het persoonlijke gewetensoordeel in het onderricht over huwelijk en seksualiteit. De bisschop van Antwerpen beseft hoezeer *Humanae vitae* (1968) de geloofsgemeenschap hypothekeerde en hoe een eenzijdige en statische interpretatie van de natuurwet verwarring, onbegrip en weerstand wekt. Hij klaagt aan dat theologen die er een andere interpretatie over de natuurwet op nahielden, in Rome stelselmatig verdacht werden gemaakt. Ook hier is er nood aan een nieuwe dialoog met de brede moraaltheologische traditie binnen de Kerk.

Ook al beweert de Kerk bij hoog en laag dat ze een reële tochtgenoot van de zoekende en falende mens is, mgr. Bonny's pastorale ervaringen leren hem dat dit niet altijd zo wordt ervaren. Ze oordeelt nogal makkelijk en gaat vaak uit van een tweeledigheid die alles als 'gewoon' of 'niet gewoon' bestempelt. 'Niet gewoon' is dan bijvoorbeeld het niet toepassen van de kerkelijke leer over geboortebeperving, in-vitrobevruchting, homoseksualiteit, echtscheiding en ongehuwd samenleven. Bisschop Bonny vraagt meer begrip voor dergelijke 'buitengewone situaties', en voor al wie, ondanks de soms kwetsende taal van de Kerk, toch het goede nastreeft. Hij hoopt dat de komende synode zowel voor de leer als voor de pastorale opstelling een nieuwe toon zal zetten.

De stevige argumentatie waarmee de bisschop zijn nota onderbouwde, leert dat hij niet over één nacht ijs is gegaan. Hij vond daarbij zowel steun in de apostolische exhortatie *Evangelii gaudium* van paus Franciscus als in het leven van Jezus, die van dorp naar dorp trok om zich over zieken en zondaars te buigen, en de dialoog met de toenmalige cultuur aan te gaan. Op dat spoor heeft Jezus de Kerk gezet en op dat spoor van openheid en barmhartigheid moet de Kerk volgens mgr. Bonny verder haar weg uitstippelen. Het lijkt er sterk op dat hij als bisschop niet langer kon, mocht en wilde zwijgen over het grote deficit dat de Kerk al decennialang verhindert het geloof maatschappelijk relevant te houden. Hij nam zijn verantwoordelijkheid en dat siert hem. Hopelijk dragen zijn overwegingen bij tot een heuse kentering. ”

Kermis in Tirana, nog maar pas uit de middeleeuwen naar de moderne tijd gehaald. © Reporters